

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΨΕΥΔΑΙΣΘΗΣΕΩΝ; Η ΜΑΧΗ ΜΕ ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Για πολλά χρόνια, όταν άκουγε καμία τη λέξη «φοιτητής», έσκαγαν κατευθείαν στο μυαλό λέξεις όπως «κίνημα», «καταλήψεις», «συνελεύσεις» κτλ. Πράγματι, ένα σεβαστό κομμάτι των ανθρώπων που ανά τα χρόνια πλαισίωσαν τις ομάδες, τα στέκια και τις καταλήψεις της αριστεράς και του αντιεξουσιαστικού χώρου έκαναν τα πρώτα τους βήματα μέσα στο πανεπιστήμιο.

Για δεκαετίες, η πολιτικοποίηση μέσα στις σχολές ακολουθούσε- και ακολουθεί- ορισμένες τελετουργίες: συμμετοχή στις γενικές συνελεύσεις, συνδικαλισμό του είδους «παρέμβαση στη λέσχη», «κινηματική σεζόν» που ξεκινά τον Σεπτέμβρη, κορυφώνεται του Αγίου Πολυτεχνείου και τελειώνει στις διακοπές των Χριστουγέννων κ.α. Για χρόνια ένας σεβαστός αριθμός 18χρονων που περνάνε στο πανεπιστήμιο ερχόταν σε επαφή με αυτές τις τελετουργίες. Συνήθως, αυτοί οι 18χρονοι χαρακτηρίζονταν από αέναο παρόν και μηδαμινό παρελθόν, έλλειψη γνώσεων για τις ομάδες που δρούσαν πριν από αυτούς μέσα στις σχολές και έλλειψη πρότερης οργανωτικής εμπειρίας. Θα λέγαμε, μάλιστα, ότι η διατήρηση συλλογικής μνήμης στα πολιτικά των σχολών φάνταζε αδιανόητη, αν όχι αναπάντεχη, για τη διατήρηση των κινηματικών τελετουργιών. Κι όμως, κάθε 3-5 χρόνια οι ίδιες -σχεδόν- φιγούρες δοκιμάζουν τις ίδιες -σχεδόν- διαδρομές πολιτικοποίησης.

Κάπως έτσι, ένα πέπλο μαγείας σκεπάζει τις κινηματικές ενασχολήσεις εντός σχολών. Ας πούμε, μέχρι πρότινος μπορούσαν άνθρωποι που είχαν μόλις ενηλικιωθεί να πετάνε τρικάκια στα μούτρα κάθε λογής καθαρχώνων, Υπουργών, φασιστο-καθηγητών κτλ, αντιμετωπίζοντας τις ελάχιστες πιθανές κυρώσεις. Για χρόνια, αυτή η μαγεία ονομαζόταν «άσυλο ελευθεριών», το οποίο υποτίθεται εξασφαλιζόταν μέσω της «αριστερής ηγεμονίας στα πανεπιστήμια».

Αυτή η μαγική σκέψη είχε και αναπάντεχες συνέπειες. Πρώτα και κύρια, δημιουργούσε ένα νέφος γύρω απ' το τι ακριβώς είναι και πώς λειτουργούν τα κρατικά πανεπιστήμια, τι δουλειές κάνουν οι καθηγητές, αλλά και τι σόι πράγμα είναι τελικά το περιβόητο «φοιτητικό κίνημα». Σαν να λέμε, δεν μπορούσε καμία να αντιληφθεί το πεδίο μέσα στο οποίο ανέπτυσε πολιτική σκέψη και δράση και, συνεπώς, ποια ήταν η θέση της και τα όριά της μέσα σε αυτό. Η μαγική σκέψη προκαλούσε, φυσικά, και διαφόρων ειδών ψευδαισθήσεις μεγαλείου και παντοδυναμίας, οι οποίες κατέρρεαν απότομα και οδηγούσαν -με μαθηματική ακρίβεια- στην απογοήτευση και την ιδιώτευση.

Μέσα από τη «μαγεία» των φοιτητικών κύκλων, βέβαια, πολλοί και πολλές απέκτησαν την πρώτη τους επαφή με συλλογικές διαδικασίες. Όσοι θαρραλέοι αποφάσιζαν να αναμετρηθούν με τις μπροσούρες και τα βιβλία που στοιβάζονταν στις βιβλιοθήκες των στεκιών, έμαθαν να διαβάζουν και να συζητάνε γνώμες και απόψεις για τον κόσμο. Πολλοί και πολλές αποκοτούσαν δεξιότητες όπως το να μιλάνε μπροστά σε κόσμο και το να έχουν το θάρρος της γνώμης τους.

Πολλοί από εμάς σε αυτό το περιοδικό, άλλωστε, είμαστε προϊόντα τέτοιων διαδικασιών. Γι' αυτό και γνωρίζουμε από πρώτο χέρι ότι, δυστυχώς, η μαγική σκέψη που αναπτύσσεται εντός των σχολών καταρρίπτεται βίαια, συνήθως μέσα από συλλήψεις, τρεξίματα στα δικαστήρια κτλ. Αυτό, άλλωστε, φαίνεται να συμβαίνει και τους τελευταίους μήνες με τις εκκενώσεις στεκιών, τις συλλήψεις φοιτητών για σπρέι, τα πειθαρχικά για κατάληψη κ.α.

Παρακάτω θα σας πούμε μία ιστορία. Δεν θα πάμε πολύ μακριά, θα περιγράψουμε την πιο πρόσφατη δική μας απομάγευση του κόσμου της πολιτικοποίησης του πανεπιστημίου. Τα συμπεράσματα που βγάλαμε από αυτήν

την εμπειρία ίσως φανούν χρήσιμα σε όσες έρχονται αντιμέτωπες με τις ίδιες διαδικασίες στο σήμερα.

To glitch στο matrix

Κεντρικό πρόσωπο της ιστορίας μας είναι ο Άγγελος Συρίγος, καθηγητής Διεθνούς Δικαίου και Εξωτερικής Πολιτικής στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Δεν είναι, όμως, αυτό που αξίζει να συγκρατήσει καμία για τον Συρίγο. Ο εν λόγω κύριος δουλεύει για το Υπουργείο Εξωτερικών, με βασική του ενασχόληση τη χάραξη στρατηγικών που να την πέφτουν στο τουρκικό κράτος, είτε μέσω εξωτερικής πολιτικής, είτε μέσα απ' την ενασχόληση με τη μουσουλμανική μειονότητα Θράκης. Στις αρχές του 2017, ο Συρίγος πήρε την πολιτική απόφαση να τα βάλει με τη «βία και την ανομία» στα Πανεπιστήμια, δηλαδή να εμπλακεί σε καβγά με φοιτητή που έγραφε σύνθημα σε τοίχο του Παντείου. Έστησε ένα δημόσιο θέαμα, ένα κανονικότατο show στο οποίο παρουσίασε τον εαυτό του ως θύμα «ανεξέλεγκτης βίας». Παρουσίασε τις ομάδες που δραστηριοποιούνταν τότε στις σχολές και, ειδικά, στο Πάντειο ως κανονικότατους εγκληματίες. Πολιτική δράση στο Πάντειο είχαν τότε η αυτόνομη πολιτική ομάδα Unfair Play, η Ελευθεριακή Παρέμβαση Παντείου και το Αυτόνομο Σχήμα Παντείου, αλλά και η αυτόνομη ομάδα Διαρρήκτρι(ρι)ες της φοιτητικής κουλτούρας, που δραστηριοποιούνταν ευρύτερα σε σχολές της Αθήνας. Οι Διαρρήκτρι(ρι)ες της φοιτητικής κουλτούρας βρέθηκαν στο στόχαστρο του Συρίγου, μέχρι του σημείου μέλη της να αντιμετωπίζουν ποινικές διώξεις.

Για όσες συμμετείχαμε τότε σε φοιτητικές ομάδες στο Πάντειο, το όλο πράγμα ήταν αποκαλυπτικό. Για πολλές από εμάς το να γράφουμε συνθήματα με σπρέι μέρα μεσημέρι με γεμάτη σχολή ήταν λίγο-πολύ δεδομένο. Για άλλες, ο Άγγελος Συρίγος, αν όχι άγνωστος, δεν ήταν παρά ένας ακόμα καθηγητής. Για όλες, πάντως, εκείνη η μέρα αποτυπώθηκε στην ατομική και συλλογική μας μνήμη και μας έμαθε πολλά για το τι εστί κρατικό πανεπιστήμιο.

Δίδαγμα πρώτο: τι είναι το Πανεπιστήμιο

Πρώτα απ' όλα, συνειδητοποιήσαμε, κάπως απότομα, ότι το πανεπιστήμιο δεν είναι μία τεράστια παιδική χαρά για κινηματική εξάσκηση. Η κύρια ενασχόληση καθηγητών όπως ο Συρίγος δεν είναι η διδασκαλία, αλλά το να παίρνουν κρατικό και ευρωπαϊκό χρήμα για να συντάσσονται με τις ανάγκες του ελληνικού κράτους. Συνεπώς, η γνώση που παράγεται μέσα στο πανεπιστήμιο δεν είναι «αντικειμενική», που απλά αξιοποιείται με λάθος τρόπο. Το Πανεπιστήμιο είναι ένας κρατικός θεσμός που παράγει κρατικά ωφέλιμη γνώση. Όταν οι καθηγητές διαμαρτύρονται για την πολιτικοποίηση στα Πανεπιστήμια, στην ουσία εννοούν ότι δεν θέλουν κανείς να ανοίγει το στόμα του και να μιλάει ενάντια στις δουλειές τους. Ας δούμε τι έλεγε ο Συρίγος σε συνέντευξή του στην *Καθημερινή* για τα όσα συνέβησαν στο Πάντειο:¹

Δεν είναι μόνο οι βίαιες επιθέσεις. Είναι μια διάχυτη αντικοινωνικότητα. Κοιτάξετε το Πάντειο. Οι τοίχοι του είναι γραμμένοι. Κρύβουμε τα μηχανήματα προβολών για να μην τα σπάσουν ή τα κλέψουν. Ολοκαίνουριοι πίνακες για προβολές έχουν βανδαλιστεί. Αυτή είναι η εικόνα που θέλουμε για τα πανεπιστήμια;

Στην πραγματικότητα, ο Συρίγος βάφτιζε «στοιχεία ανομίας» όσες ανέπτυσαν κινηματική δράση μέσα στις σχολές. Το «πρόβλημα» για εκείνον ήταν οι αφίσες, τα σπρέι, οι φέρμες και, γενικότερα, οι βανδαλισμοί. Τα λόγια

του, βγαλμένα απ' τα κατάστιχα των ειδικών της μηδενικής ανοχής, φανέρωναν ότι η μάχη με την ανομία στα πανεπιστήμια είναι η μάχη για το ποιες κουλτούρες και ποιοι λόγοι θα κυριαρχούν στους τοίχους και τα αμφιθέατρα, εκεί δηλαδή που κάνουν πολεμικούς σχεδιασμούς ο Συρίγος και το συνάφι του. Το μήνυμα ήταν σαφές: προκειμένου να διεξάγονται ομαλά αυτοί οι σχεδιασμοί, πρέπει να επικρατεί γενικευμένη μούγκα. Όσον αφορά το τελευταίο, οι φασίστες καθηγητές είχαν πολύ ικανούς συμμάχους.

Δίδαγμα δεύτερο: τα φυτά έχουν πολιτική οργάνωση

Παραθέτουμε ξανά απ' τη συνέντευξη του Συρίγου: «με τη βοήθεια των φοιτητών, κατάφερα να κρατήσω τον έναν».² Πράγματι, εκείνη τη μέρα συνέβη το εξής αποκαλυπτικό: οι φοιτητές του Συρίγου, όλοι αυτοί που προσδοκούσαν να έχουν την ίδια καριέρα με τον καθηγητή τους, σχημάτισαν κλοιό γύρω απ' τους αντιεξουσιαστές φοιτητές, εμποδίζοντάς τους να φύγουν και διευκολύνοντας, έτσι, τη σύλληψη ενός εξ' αυτών.

Μέχρι τότε, αν μας έλεγε κανείς πως θα συνέβαινε τέτοιο πράγμα, μάλλον θα γελάγαμε. Τα «φυτά» είχαν δείξει μονάχα κάποια ψήγματα των οργανωτικών τους ικανοτήτων, όπως το να διαμαρτύρονται για το κλείσιμο των σχολών για κατάληψη. Η επίδειξη ικανοτήτων περιφρούρησης, του είδους «σχηματίζουμε κλοιό γύρω απ' τον καθηγητή μας και δεν αφήνουμε κανέναν να περάσει», ήταν κάτι που ξένιζε στα μάτια μας. Τέτοιου είδους οργανωτικές δυνατότητες είχαμε συνηθίσει να βλέπουμε μόνο από τους αριστερούς.

Οι φοιτητές του Συρίγου αποκαλύφθηκαν όχι απλώς ως «φυτά», αλλά ως ρουφιάνοι που προσδοκάνε να κάνουν τις ίδιες φασιστο-δουλειές με τους καθηγητές τους. Το πτυχίο ήταν το πρώτο τους βήμα. Τα συμφέροντά τους ταίριαζαν με αυτά των καθηγητών τους και, τελικά, με αυτά του κράτους τους. Και δεν ήταν διατεθειμένοι να τα αφήσουν στην τύχη τους. Όπως θα δούμε παρακάτω, είχαν και τους αριστερούς καθηγητές με το μέρος τους.

Δίδαγμα τρίτο: Δεξιό και αριστεροί καθηγητές κάνουν τις ίδιες δουλειές

Η κυριαρχία της αριστεράς στα Πανεπιστήμια αποτέλεσε για δεκαετίες το έδαφος πάνω στο οποίο χτίστηκαν οι μύθοι για τη ριζοσπαστικότητα των φοιτητών. Με αυτόν τον μύθο ανατράφηκαν γενιές και γενιές. Κοντά δέκα χρόνια πριν, στη συγκυρία κατά την οποία διαδραματίστηκε το show του Συρίγου στο Πάντειο, αυτή η κυριαρχία βρήκε την πιο ελκυστική της αποτύπωση: η αριστερά έγινε κυβέρνηση μαζί με τους εθνικιστές ΑΝΕΛ. Τα ΕΑΑΚ έτρωγαν απανωτές διασπάσεις βάσει του ποιοι στήριζαν την κυβέρνηση και ποιοι όχι- πάνω κάτω το ίδιο συνέβη και στις ομάδες του «χώρου» εντός των σχολών. Από το 2016 έως το 2019 Υπουργός Παιδείας ήταν ο Κώστας Γαβρόγλου, απ' τους πιο τρανούς αριστερούς καθηγητές- υπερασπιστές του φοιτητικού κινήματος. Η αριστερή κυβέρνηση, τότε, τάχθηκε με το μέρος του Συρίγου και καταδίκασε τη «βία μέσα στα πανεπιστήμια».³

Πράγμα το οποίο, βέβαια, δεν θα έπρεπε να μας ξενίζει. Ούτε φυσικά θα έπρεπε να πέφτουμε απ' τα σύννεφα που, ανά τα χρόνια, αριστεροί καθηγητές μιλάνε για «αντικοινωνικά στοιχεία» μέσα στις σχολές, εννοώντας όλες εμάς. Κι αυτό γιατί ο διαχωρισμός μεταξύ «δεξιών και αριστερών» καθηγητών είναι ένα τεράστιο ψέμα. Φυσικά, εντός των σχολών παίζουν κόντρες, ανταγωνισμοί και αντικρουόμενα συμφέροντα. Όμως, αυτά τα αντικρουόμενα συμφέροντα δεν έχουν ιδεολογικό, αλλά βαθιά υλικό χαρακτήρα. Εξηγούμαστε. Είπαμε ήδη ότι βασική δουλειά των καθηγητών είναι να παίρνουν χρήμα για να δουλεύουν προς κρατικά ωφέλιμες κατευθύνσεις, μέσα απ' αυτό που ονομάζεται «έρευνα». Η έρευνα διεξάγεται σε think tanks, ερευνητικά ινστιτούτα και ιδρύματα που μπορεί να ανήκουν είτε στα ίδια τα Πανεπιστήμια, είτε σε Υπουργεία, είτε σε ιδιωτικές επιχειρήσεις. Εδώ και δεκαετίες, οι ανταγωνισμοί μεταξύ των καθηγητών ήταν του είδους ποιος θα πάρει το μεγαλύτερο κομμάτι από την πίτα, ασχέτως αν μάς πλάσαραν το μεταξύ τους φάγωμα ως ιδεολογική διαμάχη.

Δίδαγμα τέταρτο: οι μπάτσοι ήταν πάντα μέσα στις σχολές

Το βασικό επιχείρημα που είχαν να προτάξουν οι αριστερές παρατάξεις, αλλά και ομάδες του χώρου, ήταν να καταγγείλουν την «καταπάτηση του ασύλου», με τη σύλληψη ενός φοιτητή μες στο πανεπιστήμιο. Στην πραγματικότητα, όμως, πόσο ξένο σώμα ήταν οι μπάτσοι μέσα στο Πάντειο;

Μέσα στο 2016, η αυτόνομη πολιτική ομάδα Unfair Play είχε βγάλει την έκδοση «Σπασμένα Τζάμια. Σκέψεις για τη δημόσια τάξη και το Πάντειο σε καιρούς κρίσης». Η έκδοση διαπραγματευόταν τη σχέση των καθηγητών του Παντείου, συγκεκριμένα των εγκληματολόγων, με τις πολιτικές δημόσιας τάξης του ελληνικού κράτους. Για πολλές που πολιτικοποιήθηκαν εκείνη την περίοδο στο Πάντειο έχοντας ως εργαλείο αυτήν την έκδοση, το όλο πράγμα ήταν ξεκάθαρο: οι μπάτσοι δεν «ήρθαν» στο Πάντειο, ήταν ήδη στο Πάντειο. Πολλοί από αυτούς ήταν φοιτητές στο μεταπτυχιακό της εγκληματολογίας, κυρίως όμως, οι καθηγητές και τα ερευνητικά των σχολών μας παρήγαγαν θεωρίες και τεχνογνωσίες για τους μπάτσους.

Το glitch στο Matrix κλείνει

Για όσες το ζήσαμε από πρώτο χέρι, τα όσα συνέβησαν το 2017 στο Πάντειο μάς έκαναν να καταλάβουμε ότι, τελικά, το πανεπιστήμιο καθόλου «δικό μας» δεν είναι, ούτε και θα μπορούσε ποτέ να είναι. Πόσο μάλλον, άμα χρειαστεί, έχει και γαμώ τους τρόπους να ξεγυμνώσει τους μηχανισμούς του και να μας δείξει ότι το μόνο «παράδοξο» εκεί μέσα είμαστε όσες αρθρώνουμε λόγο εναντίον του και όχι οι μπάτσοι και οι φασίστες του Υπουργείου Εξωτερικών.

Κι όταν λέμε «όσοι αρθρώνουμε λόγο εναντίον του», το εννοούμε με τους όρους που το περιγράψαμε παραπάνω, όπως το έκαναν οι αυτόνομες ομάδες Unfair Play στο Πάντειο, οι Αρνητικές Επιστήμες στις Σχολές Θετικών Επιστημών και οι Διαρρήκτριες της Φοιτητικής Κουλτούρας. Πράγμα το οποίο σήμαινε να πέφτει κανείς με τα μούτρα και να αρθρώνει λόγο για το τι σόι γνώση και έρευνα παράγουν οι σχολές και τι σόι δουλειές κάνουν οι καθηγητές.

Αυτό ακριβώς είναι που βαφτίζεται «μάχη με το έγκλημα» στα πανεπιστήμια, τόσο το 2017 όσο και το 2025. Κι όσο το ελληνικό κράτος ετοιμάζεται να βάλει τα χακί, θα παίζει όλο και λιγότερος χώρος για τα όσα «παπαρτράγουδα» ξεφυτρώνουν κάθε 3-4 χρόνια μες στις σχολές. Για την ιστορία, για τις ομάδες που δραστηριοποιούνταν τότε η κατάληψη είχε ως εξής: το Αυτόνομο Σχήμα και η Ελευθεριακή Παρέμβαση διαλύθηκαν μέσα στη σεζόν 2017-2018, ενώ η αυτόνομη ομάδα Unfair Play και οι Διαρρήκτριες της φοιτητικής κουλτούρας διαλύθηκαν λίγο αργότερα, ακολουθώντας τη προδιαγεγραμμένη βραχύβια πορεία των φοιτητικών ομάδων. Ο Άγγελος Συρίγος, από την άλλη, εξελέγη βουλευτής με τη ΝΔ στην Α' Αθηνών.

Τελικά, πέθανε το φοιτητικό κίνημα;

Στη συνέντευξη του στην Καθημερινή το 2017, ο Άγγελος Συρίγος κατέληγε στα εξής:⁴

Ο τρόπος όμως που αντέδρασαν η πανεπιστημιακή κοινότητα και η κοινωνία στο συγκεκριμένο περιστατικό ήταν θετικά αναπάντεχος. Αντικατοπτρίζει το δημόσιο αίσθημα και την ανάγκη να σταματήσει αυτή η απραξία σε τέτοια φαινόμενα. Δεν έχουν όμως νόημα αυτές οι αντιδράσεις, εάν δεν υπάρχει θεσμική συνέχεια. Πρέπει επιτέλους να διατυπωθεί ένα θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των πανεπιστημίων, βάσει του οποίου να μπορεί να διαγραφεί κάποιος που έχει αντιακαδημαϊκή συμπεριφορά όπως οι φοιτητές που άδειασαν τα σκουπίδια στο γραφείο του αναπληρωτή πρύτανη στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Πρέπει να υπάρξουν κάποια όρια.

Μπορεί να διαβάσει καμία τα παραπάνω ως προοικονομία του νομοσχεδίου που ψηφίστηκε μέσα στον Αύγουστο του 2025 για τα πειθαρχικά μέσα στα πανεπιστήμια. Πράγματι, μπορούμε να πούμε ότι οι αρμόδιοι το ζυγι-

